

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1So/95/2015
Identifikačné číslo spisu: 7015200468
Dátum vydania rozhodnutia: 25.04.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:7015200468.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a z členov Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci navrhovateľa: I. N., bytom Q. XX, N., zastúpeného: JUDr. Rudolf Žikla, advokát, Tichá 18, Košice, proti odporkyňi: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach, č. k. 6Sd/24/2015-14 zo dňa 15. októbra 2015 v konaní o starobný dôchodok, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 6Sd/24/2015-14 zo dňa 15. októbra 2015 potvrdzuje.

Navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach napadnutým rozsudkom označeným vo výroku tohto rozsudku podľa § 250q ods. 2 prvá veta zákona č. 99/1963 Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej v tomto rozsudku len „O. s. p.“) potvrdil rozhodnutie odporkyne č. XXX XXX XXXX X zo dňa 8.4.2015, ktorým z dôvodu nesplnenia zákonných podmienok podľa § 65, § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej v tomto rozsudku len „zákon 461/2003 Z.z.“) a podľa § 21, § 132 a § 174 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej v tomto rozsudku len „zákon 100/1988 Zb.“) zamietla žiadosť navrhovateľa o starobný dôchodok (ďalej v tomto rozsudku len „rozhodnutie odporkyne“) a zároveň nepriznal navrhovateľovi právo na náhradu trov konania.

Krajský súd na základe predloženej spisovej dokumentácie v zhode s odporkyňou dospel k právnomu záveru, že navrhovateľ nespĺnil podmienku skoršieho vzniku nároku na starobný dôchodok ustanovenú v § 174 ods. 2 zákona 100/1988 Zb., podľa ktorej zamestnania uvádzané podľa § 14 ods. 2 zákona o sociálnom zabezpečení museli navrhovateľovi trvať k 31.12.1999. Odporkyňa sa dostatočným

spôsobom vysporiadala s právnou úpravou starobného dôchodku vzťahujúcou sa na pomery navrhovateľa, preto súd nezistil nezákonnosť napadnutého rozhodnutia v aplikácii právnych predpisov. Krajský súd námietky navrhovateľa uvedené v podanom opravnom prostriedku považoval za nespôsobilé na zmenu napadnutého rozhodnutia, keďže zákonná úprava § 174 ods. 1 a 2 zákona 100/1988 Zb. určuje jasné podmienky, za ktorých je možné I. a II. pracovné kategórie zohľadniť pri započítaní dôb zamestnania, ktoré neboli splnené.

Proti rozsudku podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie, ktoré odôvodnil tým, že súd prvého stupňa nesprávne zistil celkový skutkový stav a následne vec nesprávne právne posúdil. Výtýka krajskému súdu, že ho na pojednávaní ani nevypočul, čím mu odňal možnosť konať pred súdom. Zopakoval skutkové okolnosti týkajúce sa dĺžky jeho zamestnania v I. (16 rokov a 342 dní) a II. (59 dní) pracovnej kategórii, pričom konštatoval, že súd ani odporkyňa nevykonali potrebné dokazovanie na zistenie, či po skončení služby v armáde nepokračoval v inom zamestnaní I. kategórie. Mal za to, že súbeh výsluhového a starobného dôchodku sa nevylučuje. Žiadal odvolací súd, aby opätovne celú záležitosť prehodnotil, zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie a dokazovanie.

Odporkyňa trvala na zákonnosti rozhodnutia a k odvolaniu sa vyjadrila tak, že súd prvého stupňa správne zistil skutkový stav veci a náležite vec právne posúdil, keď nezistil nezákonnosť jej rozhodnutia. Ďalej uviedla, že navrhovateľovi bol od 01.08.1992 priznaný výsluhový príspevok, pričom bola zhodnotená doba 16 rokov a 342 dní v I. kategórii. Odporkyňa poukázala na právnu úpravu v § 65, § 274 zákona 461/2003 a § 21, § 174 zákona 100/1988 Zb., pričom konštatovala, že u navrhovateľa nie je splnená podmienka podľa § 174 ods. 2 zákona 100/1988 Zb., pretože navrhovateľ skončil službu ku dňu 31.07.1992. Navrhla preto, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil ako vecne správny podľa § 219 O. s. p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s O. s. p. v spojení s § 10 ods. 2 O. s. p. a § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok) preskúmal rozsudok krajského súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporkyne, najmä z toho pohľadu, či krajský súd správne posúdil jeho zákonnosť. Po zistení, že odvolanie bolo podané oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 204 ods. 1 O. s. p.) a ide o rozsudok, proti ktorému je podanie odvolania prípustné (§ 202 O. s. p. v spojení s § 250s O. s. p.), dospel jednomyselne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nemožno priznať úspech. Rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa ustanovenia § 250ja ods. 2 O. s. p. s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (www.nsud.sk). Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 25.04.2017 (§ 156 ods. 1 a 3 O. s. p.).

Odvolací súd zo súdneho spisu a z pripojeného administratívneho spisu zistil, že na základe žiadosti navrhovateľa o starobný dôchodok zo dňa 17.02.2015, ktorou žiadal o priznanie starobného dôchodku odo dňa XX.XX.XXXX, vydala rozhodnutie č. XXX XXX XXXX X zo dňa 8.4.2015, ktorým žiadosť zamietla s odôvodnením, že zamestnanie navrhovateľa v I. pracovnej kategórii netrvalo k 31.12.1999 a podľa súčasného právneho stavu mu nárok na starobný dôchodok vznikne dovŕšením 62 rokov veku, čiže dňa XX.XX.XXXX. Z odôvodnenia tiež vyplýva, že odporkyňa skúmala aj to, či navrhovateľovi nevznikol nárok na starobný dôchodok pri dovŕšení nižšieho veku podľa osobitných ustanovení § 21 ods. 1, § 132 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb., pričom zistila, že podmienky podľa týchto ustanovení navrhovateľ nespĺňa, pretože v zamestnaní I. kategórie získal iba 6182 dní, čiže 16 rokov a 342 dní a v zamestnaní II. kategórie 59 dní.

Navrhovateľ podal proti rozhodnutiu odporkyne včas opravný prostriedok, v ktorom uviedol, že nakoľko službu I. kategórie funkcií vykonával 16 rokov a 342 dní, splňa podmienky pre skorší vznik nároku na starobný dôchodok v zmysle § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. Uviedol tiež, že v roku 1992 sa začali vo vojsku vykonávať racionalizačné opatrenia, vojaci z povolania boli bezohľadne vyhánaní. Navrhovateľ navrhol zrušiť rozhodnutie odporkyne a priznať mu starobný dôchodok ku dňu XX.XX.XXXX, ako aj náhradu trov konania.

Odporkyňa vo svojom vyjadrení k opravnému prostriedku okrem iného uviedla, že nárok na zníženie dôchodkového veku navrhovateľovi v zmysle § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. nevznikol, pretože nebolo preukázané splnenie podmienky trvania zamestnania v I. kategórii funkcií k 31. decembru 1999. Navrhovateľ službu ukončil dňa 31. júla 1992, čo potvrdil aj Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia, teda v I. kategórii bol zamestnaný od 29. augusta 1975 do 31. júla 1992. Podmienky stanovené v § 174 ods. 1 a ods. 2 zákona 100/1988 Zb. musia byť podľa odporkyne splnené kumulatívne, čiže musí byť nielen odpracovaná doba služby zaradená do I. kategórie funkcií, ale zároveň tiež táto služba musí trvať k 31. decembru 1999. Tieto zákonné ustanovenia je potrebné vykladať s ohľadom na ich gramatické a logické znenie tak, že posudzovaný služobný pomer musel trvať určité obdobie a zároveň aj v čase ku dňu 31. decembra 1999, t.j. nie kedykoľvek pred týmto dňom, ale k tomuto dňu. Podľa navrhovateľky bola žiadosť o priznanie starobného dôchodku zamietnutá správne, v súlade s príslušnými právnymi predpismi a ustálenou súdnou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Na pojednávaní konanom pred krajským súdom dňa 15.10.2015 sa navrhovateľ osobne zúčastnil. Jeho zástupca zotrval na podanom opravnom prostriedku a s ohľadom na zaradenie navrhovateľa v I. pracovnej kategórii odmietol stanovisko odporkyne. Zástupkyňa odporkyne trvala na tom, že podľa § 174 ods. 2 zákona 100/1988 Zb. je podmienkou skoršieho vzniku nároku na starobný dôchodok trvanie zamestnania I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie k 31.12.1999. Krajský súd na tom istom pojednávaní vyhlásil rozsudok, ktorý je predmetom odvolacieho konania.

Odvolaciemu súdu pripadlo posúdiť predovšetkým otázku, či vznikol navrhovateľovi nárok na starobný dôchodok v zmysle § 174 ods.1 písm. c) zákona č. 100/1988 Zb., podľa ktorého občan, ktorý vykonával pred 1. januárom 2000 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31. decembri 1999 nárok na starobný dôchodok, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov, dosiahol vek aspoň 58 rokov a bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií.

Z vyššie opísaných skutkových zistení je zrejmé, že navrhovateľ bol viac ako 16 rokov v službe v I. kategórii funkcií, čím spĺňa jednu z uvedených zákonných podmienok. Ani zamestnanie trvajúce najmenej 25 rokov a dovŕšenie veku 58 rokov neboli sporné. Pre posúdenie vzniku nároku navrhovateľa na starobný dôchodok a teda aj zákonnosti rozhodnutia odporkyne i rozsudku krajského súdu je však rozhodujúcou otázka, či navrhovateľ splnil aj podmienku ustanovenú v § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., ktorá pre vznik nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 vyžaduje, aby zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb.

Podľa § 274 ods. 1 zákona 461/2003 Z.z. sa zachovávajú nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie. Pre posúdenie týchto nárokov je preto nutné aplikovať zákon č. 100/1988 Zb., ktorý ustanovoval príslušnú osobitnú právnu úpravu. Podľa názoru odvolacieho súdu navrhovateľka postupovala v súlade so zákonom, keď ustanovenie § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. aplikovala v tom zmysle, že na vznik nároku na starobný dôchodok už pri dovŕšení veku 58 rokov by musel byť navrhovateľ zamestnaný v I. kategórii, resp. v službe I. alebo II. kategórie k 31.12.1999. Nestačí, že zodpovedajúca pracovná alebo funkčná kategória existovala v právnom poriadku k tomuto dátumu.

Obdobne rozhodol Najvyšší súd v iných prípadoch, ktoré boli skutkovo a právne porovnateľné, napr. vo veciach vedených pod sp. zn. 9So/3/2012 z 27.02.2013; 9So/77/2012 z 29.05.2013; 7So/71/2012 z 29.05.2013; 1So/91/2014 z 28.04.2014.

V rozsudku č. k. 9So/143/2011 z 26.09.2012 okrem iného Najvyšší súd uviedol, že „Zámerom zákonodarcu, vzhľadom na predĺženie zaraďovania zamestnaní podľa právneho poriadku Slovenskej republiky do I. a II. pracovnej kategórie až do 31. decembra 1999, bolo umožniť skorší vznik nároku na starobný dôchodok len u tých občanov, ktorí po 31. decembri 1999 dovŕšia príslušný vek a boli zamestnaní stanovenú dobu v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a/ alebo v takom zamestnaní v uránových baniach ak toto zamestnanie trvalo do 31. decembra 1999, pričom práve z dôvodu zrušenia pracovných kategórií od 1. januára 2000 nemohli objektívne až po 31. decembri 1999 splniť podmienku trvania takého zamestnania po dobu 15, resp. 10 rokov, uvedenú v § 21 ods. 1 písm. a/ zákona č. 100/1988 Zb. ... Pokiaľ zákonodarca mal v úmysle poskytovať určitým skupinám baníkov starobný dôchodok skôr, ale za presne určených podmienok uvedených v § 174 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb., potom tak odporkyňa ako aj súd sú viazané takým zákonom. Podmienka trvania určeného zamestnania do 31. decembra 1999 platí pre všetkých zamestnancov (poistencov), preto ju nemožno považovať za diskriminačnú ani vo vzťahu k navrhovateľovi, lebo sa s ním nezaobchádzalo inak ako s inými žiadateľmi o dávku, ktorí sa ocitli v podobnej situácii.“

Najvyšší súd Slovenskej republiky nevidel dôvod odchyliť sa od takto ustálenej judikatúry a preto aj v prejednávanej veci vyhodnotil právnu otázku nutnosti splnenia podmienky podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. tak, ako uviedol vyššie.

Pri prieskume rozhodnutia odporkyne a rozsudku krajského súdu venoval odvolací súd pozornosť aj tvrdeniu navrhovateľa v odvolaní proti rozsudku, že nebol v konaní pred krajským súdom vypočutý, čím mu mala byť postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom. Po oboznámení sa so zápisnicou z pojednávania krajského súdu a po zohľadnení obsahu odvolania proti rozsudku odvolací súd konštatuje, že navrhovateľ mal možnosť predniesť svoje tvrdenia priamo alebo prostredníctvom svojho zástupcu na pojednávaní, ktorého sa zúčastnil. V zápisnici z pojednávania nie je zmienka o tom, že by navrhovateľ alebo zástupcovia procesných strán navrhli vykonať takýto výsluch. Výsluch účastníka konania je jedným z dôkazných prostriedkov, ktorý súd môže vykonať na návrh procesnej strany, prípadne aj bez takého návrhu, ak to považuje za potrebné. Nakoľko výsluch navrhovateľa nebol na prejednanie veci potrebný a jeho vykonanie ani nenavrhol žiadny z účastníkov, považoval odvolací súd námietku navrhovateľa o odňatí mu možnosti konať pred súdom za nedôvodnú.

Napokon odvolací súd dodáva, že ak navrhovateľ disponoval dôkazom alebo aspoň tvrdením, ktoré by naznačovalo, že bol zamestnaný v zamestnaní I. kategórie po 31.07.1992, mohol ho označiť či uviesť v konaní pred odporkyňou, v konaní pred krajským súdom, alebo najneskôr v odvolaní proti rozsudku.

Nakoľko ani ostatné časti konania a rozhodnutia odporkyne, ani konania pred krajským súdom, nejavia znaky nezákonnosti, dospel odvolací súd k záveru, že krajský súd dôvodne považoval preskúmané rozhodnutie odporkyne za vydané v súlade so zákonom a dôvodne opravnému prostriedku navrhovateľa nevyhovel. O zákonnosti takéhoto postupu nemal pochybnosti ani Najvyšší súd Slovenskej republiky a preto jeho rozsudok ako vecne správny podľa § 219 v spojení s § 250ja ods. 3 O. s. p. potvrdil.

O trovách odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 v spojení s § 250l ods. 2 a § 224 ods. 1 O. s. p. tak, že ich náhradu navrhovateľovi nepriznal, pretože v odvolacom konaní nebol úspešný.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.